

JUSTITSMINISTERIET

Lovafdelingen

København, den 22. maj 1975.

I skrivelse af 30. april 1975 har folketingets energipolitiske udvalg udbedt sig handelsministerens besvarelse af bl. a. følgende spørgsmål vedrørende forslaget til lov om elforsyning (nr. 180):

„Lovforslagets § 8 åbner mulighed for, at handelsministeren kan fastsætte bestemmelser, der overfører ejendomsretten til selskabernes anlæg til andre. § 9 indebærer, at ministeren i realiteten kan afgøre, om selskaberne skal give overskud eller underskud. § 13 giver handelsministeren hjemmel til at forlange, at selskaberne skal indrette deres produktionsanlæg på en af ministeren nærmere fastsat måde.

Da der ikke er tale om sædvanlige erhvervsregulerende regler, som kendes fra anden lovgivning, men om regler, der kan gribe dybt ind i de virksomheder, der omfattes af love, bedes der om en redegørelse for, hvilke synspunkter der taler for, at forslaget, hvis det vedtages, vil blive anset for at have karakter af ekspropriation, og hvilke erstatningsretlige konsekvenser dette i givet fald vil få, om nødvendigt bedes indhentet en udtalelse fra juridisk sagskundskab.“

Under henvisning hertil har handelsministeriet anmodet om en udtalelse fra justitsministeriet.

I den anledning skal justitsministeriet udtale:

1. Det af folketingsudvalget rejste spørgsmål må besvares med udgangspunkt i bestemmelsen i grundlovens § 73, stk. 1, der har følgende ordlyd:

„Ejendomsretten er ukrænkelig. Ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom, uden hvor almenvellet kræver det. Det kan kun ske ifølge lov og mod fuldstændig erstatning.“

Det er almindeligt antaget, at ikke ethvert offentligretligt indgreb i den private

ejendomsret kan anses som ekspropriation med den virkning, at det kun kan gennemføres under de betingelser, der er fastsat i den nævnte grundlovsbestemmelse.

Afgrænsningen mellem almindelige, erstatningsfrie reguleringer af ejendomsretten over for indgreb, der omfattes af grundlovens § 73, kan imidlertid give anledning til betydelig tvivl, og spørgsmålet herom har givet anledning til indgående drøftelser i den juridiske litteratur. Efter den herskende opfattelse må afgørelsen af, om et ejendomsindgreb har karakter af ekspropriation, bero på et samlet skøn over indgrebets beskaffenhed. Som momenter, der må tillægges betydning ved udøvelsen af dette skøn, peges der navnlig på, i hvilken grad indgrebet er generelt eller konkret, i hvilken grad grundelsen for indgrebet taler for eller imod at anse det for ekspropriativt, samt indgrebets intensitet, herunder dets større eller mindre indvirkninger på ejerbeføjelserne. Der henvises til Poul Andersen: Dansk Statsforfatningsret (1954) side 734 ff., Alf Ross: Dansk Statsforfatningsret II (2. udg. 1966) side 642 ff. og Max Sørensen: Statsforfatningsret (2. udg. ved Peter Germer) side 407 ff.

Efter justitsministeriets opfattelse må en vurdering på grundlag af disse synspunkter af de indgreb, der hjemles i lovforslagets § 9 og § 13, føre til, at de anses for erstatningsfrie reguleringer, der ikke er omfattet af bestemmelsen i grundlovens § 73.

2. a. For så vidt angår bestemmelsen i lovforslagets § 9, der indeholder hjemmel for en nærmere regulering af prisfastsættelsen ved levering af elektricitet, skal man henviser til, at det er antaget såvel i retspraksis som i den juridiske litteratur, at fastsættelse af maksimalpriser i almindelighed ikke kan anses for ekspropriation, se således navnlig de i U. f. R. 1918 side 495 og 1965